

فصل چهارم

عنوان: مراقبت از سر آلوده به شپش

هدف کلی:

ارتقای دانش و آموزش مبانی و اصول مراقبت از سر آلوده به شپش جهت کمک به‌بیماران

اهداف رفتاری:

فراگیران می‌توانند پس از طی این دوره اطلاعات کافی درخصوص برطرف کردن شپش و تخم شپش از سر و ایجاد آسایش و راحتی برای بیمار و جلوگیری از انتشار شپش در بخش را فرا گیرند.

فهرست مطالب

توضیحاتی کلی در خصوص شپش

نشانه‌های ابتلا به شپش سر

چگونه از بیمار آلوده به شپش مراقبت کنیم:

عوارض «پدیکولوزیس»

پیشگیری از ابتلا به شپش

سوالات ابتدایی:

نشانه‌های ابتلا به شپش سر چیست؟

آیا شپش عامل بیماری‌زا هست؟

توضیحات کلی در خصوص شپش

شپش انگل اجباری خارجی و خونخوار جوامع انسانی است که قدمت آن به دوران قبل از تاریخ بازمی‌گردد؛ اگر چه در مناطق متعددی بهبود وضعیت بهداشتی، اقتصادی و اجتماعی تاثیر بسزایی در کاهش آلودگی به شپش داشته است اما همچنان این انگل گسترده‌گی جهانی دارد.

شپش در کودکان، بسیار شایع‌تر از بزرگسالان و در جنس مونث نیز شایع‌تر از جنس مذکر است. این حشره به دنبال تماس‌های نزدیک بین فردی یا هنگامی که افراد خانواده در فصول سرد برای تامین گرما لباس‌های بیشتری می‌پوشند و به صورت دسته‌جمعی زندگی می‌کنند، از شخصی به شخص دیگر انتقال می‌یابد.

شپش به جامعه و یا طبقه اجتماعی خاصی تعلق ندارد و تمام افراد جامعه را به خصوص در همه‌گیری‌ها مبتلا می‌سازد، بالا بردن سطح آگاهی‌های جامعه، بهبود رفتارهای بهداشتی، تشخیص و درمان مبتلایان، به ویژه در مراکز تجمع جمعیتی از راه‌های مهم مبارزه با شپش است که این امر، هماهنگی و همکاری گسترده بخش بهداشت با سایر بخش‌های توسعه را می‌طلبد.

شپش‌ها به طور مستقیم هیچ بیماری را به انسان منتقل نمی‌کنند اگر چه ممکن است به دلیل خراش‌هایی که

روی پوست سر ایجاد می‌کنند، باعث شوند فرد به عفونت‌های باکتریایی ثانویه مبتلا شود. به خاطر این که

بسیاری از افراد به نحوی به بزاق دهان شپش حساسیت دارند، جای گاز آن‌ها معمولاً قرمز شده و به شدت

می‌خارد



نشانه های ابتلا به شپش سر

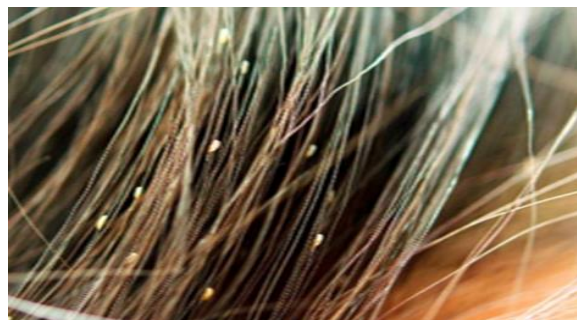
شپش هایی که بر روی بدن انسان زندگی می کنند را به سه دسته اصلی شپش سر، شپش بدن و شپش عانه تقسیم بندی کرد.

شپش سر اغلب در اثر تماس با اشیای آلوده نظیر حوله، شانه، برس سر، کلاه، شال گردن، روسری، بالشت و لباس های خواب که به طور مشترک مورد استفاده قرار می گیرند و یا به وسیله صندلی های سالن های اجتماعات، کلاس ها، وسایل نقلیه عمومی و کمدهای لباس حمام های عمومی و استخرها انتقال می یابد. شپش سر اغلب در ناحیه پشت گردن و بالای گوش و در دختر بچه ها در ناحیه بستن موها در کش سر زندگی کرده و تخمگذاری (رشک) می کند، در صورت وجود غدد لنفاوی متورم و دردناک در نواحی پشت سر و پشت گوش ها و هر مورد زخم در ناحیه پشت سر، باید به فکر آلودگی به شپش سر بود. نشانه های آلودگی به شپش سر را مشاهده تخم، وجود خارش سر و مشاهده شپش بالغ در روی موها می باشد. وسایل لازم جهت زدودن شپش از مو یا بدن بیمار شامل:

گان و دستکش، کاسه کوچک حاوی گلوله های پنبه شامپوی حاوی گاما بنزین هگزاکلراید، شانه دندانه ریز، روسری سه گوش ۲ عدد، وسایل شستشوی سر، ظرف حاوی گلوله های پنبه آغشته به سرکه گرم، لباس و ملحفه تمیز، مشمع بزرگ و رویه، کیسه جهت البسه کثیف

چگونه از بیمار آلوده به شپش مراقبت کنیم:

ابتدا خود را به بیمار معرفی کنید سپس دست های خود را بشویید خلوت بیمار را فراهم کنید گان و دستکش بپوشید شامپو را درون کاسه محتوی گلوله پنبه بریزید صندلی و چهار پایه را با روزنامه بپوشانید بیمار را در وضعیت نیمه نشسته قرار دهید بالشها را روی صندلی قرار داده و یکی را زیر شانه های بیمار بگذارید مشمع و رویه آن را در اطراف سر و شانه ها قرار دهید ، موها را با شانه تقسیم کرده و با پنبه آغشته به شامپو از ریشه تا نوک مو بمالید با دو روسری سه گوش یکی از طرف جلو و یکی از طرف عقب ببندید.



پس از انقضای مدت زمان لازم ، گان بپوشید روسری ها را باز کرده ، سر را امتحان کنید و با دقت شانه بزنید اگر شپش زنده بود مجدداً شامپو مصرف کرده و ببندید و به مسئول بخش اطلاع دهید در غیر این صورت موها را دسته کرده و روسری را ببندید تا موها خشک شود لباسها را در کیسه مخصوص البسه کثیف قرار داده و با زدن مارک مشخص به لاندری بفرستید

لباس ها زیستگاه اصلی شپش بدن (تن)

زیستگاه اصلی شپش تن را درز و چین لباس ها، به ویژه لباس هایی که نزدیک بدن قرار دارند این انگل لباس را تنها برای مکیدن خون میزبانش ترک می کند و به همین دلیل گاهی آن را شپش لباس هم می نامند؛ شپش تن در مکان هایی با جمعیت متراکم و با وضعیت بهداشتی نابسامان

و یا در جوامع فقیر و مواقع بروز بحران ها و بلایا دیده می شود و به تغییرات درجه حرارت بسیار حساس است؛ حرارت بیش از ۴۰ درجه سانتیگراد و بدن سرد را به سرعت ترک می کند.

برای یافتن آلودگی به شپش بدن می بایست درز و چین های لباس ها را بررسی کرد چرا که تنها در موارد آلودگی بسیار شدید است که می توان شپش بدن را بر روی بدن مشاهده کرد، وجود خراش در ناحیه دو کتف که در اثر خاراندن به وجود می آید از نشانه های وجود شپش بدن است.

زیستگاه اصلی شپش عانه همانطور که از نام آن مشخص است به طور معمول ناحیه عانه است و تمایل آن به زندگی در محل های مرطوب بدن باعث انتخاب این زیستگاه شده است در مواقع آلودگی شدید در نواحی زیر بغل، سطح داخلی فوقانی ران ها و سطح قدامی شکم، به ویژه در ناحیه ناف و نوک پستان و سینه و ابرو در مردان پر مو این شپش مشاهده می شود. این شپش تنبل بوده و در مواقع خونخواری ممکن است بیش از یک روز به محل ثابتی، چسبیده باقی بماند.

هر سه گونه شپش در تمام نقاط جهان انتشار دارند، اما اغلب در مناطق معتدل و سردسیر بیشتر یافت می شوند، هر چند شپش بدن تحت تاثیر بهبود استانداردهای زندگی در بسیاری از جوامع در سال های اخیر کمتر دیده می شود، اما شپش سر و عانه در تمام نقاط جهان به وفور یافت می شود.

«پدیکولوزیس»

وجود شپش بدن، سر یا شپش عانه روی بدن شخص، «پدیکولوزیس» نامیده می شود که عوارض اصلی آن شامل خارش شدید پوست به علت تلقیح ماده بزاقی و مواد دفعی شپش به زیر پوست، پوسته پوسته شدن و ضخیم شدن پوست در اثر خاراندن زیاد، بروز عفونت های ثانویه باکتریال به دنبال خاراندن زیاد پوست (مثل زرد زخم) و در مورد شپش تن ابتلا به بیماری هایی همچون تیفوس همه گیر، تب راجعه همه گیر است. مهمترین عارضه شپش را خاراندن شدید است که فرد را کلافه، خسته و پریشان و بی خواب می سازد و همین امر می تواند یکی از علت های افت تحصیلی در دانش آموزان باشد.

بعضی اوقات پوسته های سفید ریز مثل شوره در مو ممکن است با تخم شپش اشتباه شوند، اما باید توجه داشت که تخم های شپش به سختی کنده می شوند چون به قسمت ساقه می چسبند، در حالی که شوره سر یا سایر پوسته ها به راحتی با برس برداشته می شوند؛ از طرفی رشک اگر بین دو تا انگشت له شود مانند دانه کنجد صدا می دهد در حالیکه پوسته سر اینگونه نیست.

پیشگیری از ابتلا به شپش

راه های پیشگیری از ابتلا به شپش را شست و شوی مرتب سر با شامپوهای معمولی و شانه کردن مو، شانه کردن روزانه موهای سر و تمیز کردن همه روزه برس و شانه، شست و شوی منظم لباس ها، روسری و کلاه، استفاده نکردن از وسایل شخصی دیگران و پرهیز از تماس با اشیاء و لباس های فرد آلوده، استفاده نکردن از وسایل آرایش عمومی در آرایشگاه ها، معاینه مرتب موهای دانش آموزان، استفاده از ملحفه یک بار مصرف در زمان مسافرت با قطار یا اقامت در مسافرخانه، هتل یا زائرسراها و سالن های ورزشی، عنوان کرد.

درمان شپش سر را استفاده از لوسیون دایمتیکون (دایلیس) یا شامپو پرمترین یک درصد است که در مراکز بهداشتی درمانی موجود است.

لوسیون بایستی روی موهای خشک استفاده شود و به مدت هشت تا دوازده ساعت روی مو بماند، سپس شسته شود و یک هفته بعد مجدد استفاده شود، اما شامپو پرمترین روی موهای مرطوب استفاده می شود و به مدت ۱۰ دقیقه روی موی سر می ماند سپس شسته شده و هفته بعد مجدد تکرار می شود.

شپش سر اغلب در خارج از بدن میزبان زیاد زنده نمی ماند، پاکسازی محیط خانه در پیشگیری و درمان همه گیری را بسیار با اهمیت دانست.

جاروبرقی کشیدن فرش ها، موکت و روکش ماشین و استفاده از شانه دندانه ریز و محلول آب سرکه (نسبت مساوی یعنی نصف پیمانه آب و نصف پیمانه سرکه) در شانه کردن مو را بسیار مهم است.